

Juuru kihelkonna kongress 1925. aastal

Ants Tammar

Juuru haridusseltsi algatusel oli 4. ja 5. jaanuaril 1925. aastal Juuru kihelkonna kongress. Seltsid, ühingud ja organisatsioonid valisid kongressile 118 delegaati ning lisaks neile osales veel üle 130 huvilise.

Arhiividest ei leidnud kongressi kajastavaid materjale, aga vanadest ajalehtedest Postimees, Kaja ja Ühistegelised Uudised saab kongressist hea ülevaate. Viimati mainitud ajalehes olev kirjutis algab meeleolukalt, kirjanduslikult:

"Tee põhjatu, ilm niiske, talumehe meel kurb, sest kõik taline kütus ja loomatoit on kas vee sees või vete ja soode taga. Sellepärast oli karta, et kongress osavõtjate poolest kõhetu ning kahvatu saab.

Aga ega midagi: Talumehel ei kustu huvi oma päevaküsimuste kohta naljalt - ta ronib sinna, kus neid arutatakse, läbi porigi. Kongressi algul, 4. jaanuaril kella 2-ks on seltsimaja ruumikas saalis oma kaks ja poolsada osavõtjat koos.

Kogu aeg oldi hoolega asja juures. Kuulati rahuga ja huvitusega, mida tõendab see, et terve kvoorum viimase lõpuni paigal püsis."

Esimese päeva ettekanded ja sõnavõttud lõppesid öösel kell 1.

Kongressi esimeses ettekandes räägiti esperanto keelest. Kongressi resolutsioonis peeti tarvilikuks esperanto keele õppimist ning haridusseltsidel paluti igakülgselt toetada esperanto keele liikumist ja õpetamist algkoolides.

Haridusteemalises ettekandes selgitati, kui ebaõigelt kasvatatakse lapsi kodus ja miks lastest kasvavad ühiskonnaaenukud inimesed. Haridusministeeriumi instruktor selgitas, millest tuleb halb läbisaamine vanemate ja laste vahel ning tõi näiteid, kui halvasti on lastega käitunud. Haridusministeeriumi töötaja ettekande lõpul oli elav arutelu laste karistamisviisidest. Paljude sõnavõttude tulemusena kirjutati otsusesse: "Juuru kihelkonnas asuvatele seltsidele panna südamele, et nad korraldaksid lastevanematele koosolekuid, kus leiaks käsitamist laste kasvatamisega seotud küsimused."

Kõige suurema tähelepanu osaliseks sai põllumajandus ja ühistegevus. Juurulased said ettekannetega esinenud külalistelt kibedasti nuhelda. Juuru vallas olid suuremalt jaolt suured ja ostetud talud, aga põllumajandus ei olnud siiski soovitava kõrgusel. Esmalt saadi nuhelda sellepärast, et senini puuduvad niisugused ühisused nagu piimaühisus, pulliühisus, karja kontrollühisus jne, millela põllumehe elu aina kammitsas seisab. "Põllud on juurulastel head, vähemalt pealtnäha, kuid see kõhelemine ja virelemine asjaajamiste juures ning pisikesed omavahelised "agad" takistavad arengut." öeldi kõnepuldist.

Põllumajandusteemalises ettekandes rõhutati, et "peame kogu jõuga põllumajanduse arendamisele asuma kui tahame püsima jääda". Tähtsustati ühistegevust, mis on põllumajanduse eduka arengu esmaseks tingimuseks. Kongressi resolutsiooni kirjutati: "Kõik jõud selleks kokku võtta, et olemasolevaid ühistegelisi asutusi toetada ja uusi ellu kutsuda, nagu piimatalituse, seakasvatuse, munamüügi ja teisi ühisusi, et nende abil oma majandust tõsta." Kõigepealt peeti väga tarvilikuks piimaühisuse käimapanemist ning avaldati soovi, et Juurus oleva ühismeierei juhatus selleks tarvilikke samme astub.

Samuti tähtsustati maaparandust ja otsustati põllutööministeeriumilt abi paluda, et esmajärjekorras saaks Kaiu-Karistu jõe süvendamine tehtud ning kui võimalik, siis ka ümbruskonna jõgedel asuvad riigi päralt olevad veskitammid kõrvaldada, et päästa heinamaad üleujutusest. Veel sooviti Pirgu-Atla kanali pikendamist Kuimetsa asunduseni.

Tunnustati tarvitajateühisuse tegevust - sellel olevat enam elu sees. "Sinna kogunevad hoiusummad, panka ei too keegi. Läbimüük ulatus läinud aastal vist üle 5 miljoni. Asjaga ollakse kitsast ajast üle, usaldust on," teatati Üsistegelistes Uudistes.

Iseenesest mõistetavalt räägiti karskusest. Juuru kihelkonna kongress tunnistas alkoholismi üheks kõige tõsisemaks paheks meie rahva elus ning pidas võitlust alkoholi tarbimise vastu tähtsaks isamaaliseks tööks. Öeldi, et "meie ei ole siis veel küllalt iseseisvad ja vabad, kui alkoholist pole vabanenud. Sellepärast tuleb toetada karskusliidu nõudmisi alkoholi müügi kitsenduste alal, kohaliku keeluõiguse ja alkoholi müügikohtade ja müügiaja piiramise asjus."

Noorsooliikumise laiendamist ja toetamist peeti hädavalikuks, samuti kohalike omavalitsuste abi noorte organisatsioonidele ruumide, spordiplatside, katsepõldude jne muretsemisel, soodustades nii noorte isetegevust. Majanduslikult oluliseks peeti põllumajanduslike ühistegevusharude loomist kihelkonna noorsooühingute osakondade juurde. "Kui noorte seas ühistegevuse mõte tuld peaks võtma, tõsist tuld, ja ühistegevusest õige arusaamine kasvab, siis on ühistegevusel hoog sees. Noored võiksid palju, väga palju teha, sest ühistegevus laseb end igal alal kasulikult tarvitada," öeldi noorsooliikumise kokkuvõttes.

Tervishoiu- ja kehakultuurialases tegevuses tunnistati spordi harrastamine hädatarvilikuks, aga paluti hoiduda spordiliidustega seotud pahede eest. Nende vältimiseks ja tervisliku spordiharrastuse propageerimiseks soovitati korraldada spordikursusi.

Naisliikumise ettekandes räägiti peaaesjalikult laste kasvatamisest. Naistele soovitati eelkõige oma tööjõudu kasutada perekondlike ja koduse elu korraldamisel. Naisliikumise edendamiseks tehti ettepanek avada seltside juures osakonnad naistele.

Usuline liikumine tunnistati tarvilikuks ja oldi arvamusel, et usuliste ühingute ja koguduste tegevust, mis põhineb ligimese armastuse ja rahu aate peal, tuleb vääriliselt hinnata. Usulistel ühingutel paluti loobuda omavahelistest nägelemistest ja väljendada ka tegudes oma õpetust. Ebaloomulikuks ja mitte soovitavaks tunnistati palvetunnid, mis korraldatakse külades, tervishoiunõuetele mitte vastavates ruumides. Tehti ettepanek korraldada õpilastele leeriaegadel kursusi: tütarlastele majapidamise ja poeglastele põllumajanduse aladelt.

Kahe päevase kongressi lõpul otsustati asutada Juuru kihelkonnas asuvate seltskondlike kui ka majanduslike organisatsioonide liit.

Juuru kihelkonna esimene kongress lõppes kell 2 öösel riigihümni laulmisega.

Kasutatud allikad ja kirjandus

Juuru kihelkonna kongress. 1925. - Postimees, 12. jaanuar.

Juuru kihelkonna kongress. 1925. - Kaja, 14. jaanuar.

Juuru kihelkonna kongressilt. 1925. - Ühistegelised Uudised, 9. jaanuar.